

S5E7. Estrid Ott: Sendt ud for at finde håb i Verden

Around the world, Ladybird and her crew ready for an adventure that nobody has ever tried before.

USA holder vejret, da Amelia Earhart igen begiver sig ud på en rekordlang flyvetur, denne gang på vej rundt om Jorden.

Then I ran into a storm, which was one of the most severe I have ever been in.

Men hun styrter ned og er endnu ikke blevet fundet. Gertrud Bell knytter stærke bånd til de arabiske stammeledere under sine strabadserende og ikke ufarlige rejser i ørken-sandet.

Every step in the desert, life and fire claim me.

Dian Fossey lever blandt vilde bjerggorillaer i Rwanda og bruger helt utraditionelle metoder for at komme tæt på de truede dyr.

I had to crawl around for two years and came to imitate their peaceful vocalizations and their contentment vocalizations, "rawr" like this.

Du lytter til Den Yderste Grænse. Jeg hedder Bjørn Harvig og har været formand for Eventyrernes Klub. I denne femte sæson skal vi på tur med de vildeste og mest fascinerende kvindelige opdagelsesrejsende. Kvinder der på hver deres måde og mod alle odds ændrede verden.

Jack London var min helt. Hans bøger fik eventyrblodet til at rulle stærkere i mine årer. Hans skildringer tryllede hverdagslivet og hverdagsmenneskene bort og skabte store, stærke mænd og kvinder, hvis liv var netop det, jeg higede efter at leve, og hvis eventyr drev mig ud i den store, vidunderlige verden for selv at flakke fra land til land på jagt efter eventyret, der stadig syntes at lege kispus med mig og altid var der, hvor netop jeg ikke var. Indtil jeg lærte at gribe det, at holde det fast og forstå det.

I har lige hørt journalist og forfatter Lotte Thrane præsentere dagens hovedperson, Estrid Ott. Sagen er således: I 1928 sendte Politiken unge Palle Huld afsted for at hylde hundredåret for Jules Vernes fødsel - En historie vi faktisk tidligere haft med her i Den Yderste Grænse. Ja, historien er jo efterhånden kendt. Men hvad de færreste husker er, at det allerede var gjort. Altså det med at en dansk avis sendte en ung dansker ud i verden. For otte år tidligere, i 1920 år, havde Berlingske Tidende sendt en anden ung ud på en meget længere rejse. Og så endda en ung kvinde, nemlig Estrid Ott. Rejseprojektet, der blev kaldt "Jorden rundt uden Hat," skulle det netop efter afslutningen på Første Verdenskrig prøve at finde et håb derude i den store verden. Et håb for ungdommen, et håb for en mindre lukket og farlig verden. Estrids rejse varede et år og tog hende på kryds og tværs gennem USA og via Hawaii videre til Japan, Kina, Manchuriet og russiske Vladivostok. Senere boede Estrid i Grønland, i USA og rejste til Finland både blandt samerne og under Vinterkrigen. Hun blev en kendt børnebogsforfatter og brugte sine mange rejser i sine historier. Estrid tjente til inspiration til flere generationer af unge skandinaviske piger og kæmpede sig ind på mændenes domæner. Hele hendes liv var én lang bestræbelse på at modbevise det, der senere blev kaldt "al den løgn om kvindernes svaghed." Lotte, velkommen til Den Yderste Grænse. Lad os starte med en af de måske mest dramatiske beretninger fra hendes jordomrejse. Scenen er, at vi er i russiske Vladivostok.

Ja, hun skriver artikler til Berlingske Tidende, mens hun er ude at rejse, og det her er altså en af dem - eller det her er noget af en af dem. Det lyder sådan her: "Vladivostok er nu under japansk overkontrol. Revolutionen er forbi. Var jeg kommet blot et par dage tidligere, kunne jeg have overværet de vilde kampe i gaderne. I Vladivostok taler man om den hvide, ikke om den røde fare. Uden for byen gør resterne af tre opløste hæere omegnen usikker. Man mener, der er omkring 10.000 mand, og de skal alle leve. Plyndringer og overfald hører til dagens orden. Ingen ved sig sikker. Når folk flytter på landet, regner de med at blive overrumplede i det mindste én gang i løbet af sæsonen. Derfor lader de alle værdisager blive i byen. Ledende forretningsfolk bliver kidnappet og ført til et lille hus dybt inde i de mægtige skove, hvor de bliver behandlet og beværtet, indtil de løslades, når den ønskede løsesum udbetales. En hustru, der ikke kunne betale, fik først sendt sin mands finger og derpå hele hånden. Der er hverken ro, orden eller disciplin i hærene. Nu og da når en god taler ved hjælp af rigeligt brændevin og løfter om stor belønning har samlet sig en skare, så stormer de mod Vladivostok for at styrte bolsjevikkerne. Det var det, der skete natten mellem den 30. og 31. marts."

Lotte, hvad tænker en ung Astrid Ott, når hun står som ung, 20 år gammel?

Ja, det er ikke godt at vide. Altså, hun havde jo ikke erfaringer for den slags ting, må man sige. Hun var ung. Hun var en ung pige, som dog allerede havde skrevet to bøger. Hun var ud af et miljø, hvor man... Hendes mor var også forfatter, og hendes far var avisdirektør på Politiken. Men han var nu død på det tidspunkt. Men hun var altså et menneske, som var, skal vi sige, godt stimuleret. Hun havde læst meget. Hun var spejder i øvrigt. Men alligevel synes jeg, det her er en meget moden beskrivelse af det, hun ser. Hun var også uddannet journalist - det må jeg så skynde mig at sige. Det var en af grundene til, at Berlingske sendte hende ud på den dér tur. Hun var lige kommet hjem fra Varde, hvor hun havde været i lære, og så fik hun lynhurtigt det her job som en slags korrespondent. Siden blev hun tilbudt et rigtigt job på Berlingske, men det sagde hun nej til, for hun vidste udmærket godt, at kvindelige journalister blev altid tilbudt damesiden eller Hus og Hjem eller sådan noget, og det gad hun.

Og det gad hun ikke.

Det gad hun ikke.

Og inden vi lige om lidt går i gang med, hvorfor hun blev sendt afsted, og også hvad spejderbevægelsen betød for hende, så kunne jeg godt tænke mig at spørge dig om: Kunne hun forberede sig på, hvad det var, hun ville se derude? Det her er lige efter, Første Verdenskrig er færdig, og hun kommer ud her på det her tidspunkt sidst på rejsen - husker jeg, det er - til Vladivostok, hvor der har været krig og plyndringer og overfald bare et par dage før, hun kommer. Havde hun forberedt sig på, at det var den verden, hun skulle ud i?

Det tvivler jeg på. Kunne man det? Altså, når man var 18-19 år? Det tvivler jeg på. Altså, hun fulgte godt med under Første Verdenskrig. Det vil sige. Hun var meget inspireret af og interesseret i fredsbevægelserne. Hendes gudmor var Karin Michaëlis. Hun arbejdede jo stærkt for den sag, og hendes egen mor gjorde det altså også. Hun skrev et par artikler til et børneblad, tror jeg, om sådan noget - om fredsbevægelserne. Men det var, hvad hun kunne have forberedt sig på. Jeg tvivler på, at hun kan have vidst mere. Hun havde ikke læst bøger, i hvert fald, om den slags ting. Hun kan umuligt have

vidst det. Hun havde simpelthen set det. Og så har hun været kvik nok til at fange en stil - for det var det, hun gjorde her også, synes jeg - som gjorde, at hun kom til at virke måske meget mere moden, end hun var i virkeligheden.

Hvad mener du med stil? Er det den der dramatiske nutid?

Ja, hun skriver for eksempel i første person, og hun skriver i nutid - altså det, man kalder dramatisk nutid. Hun vidste godt, at det virker.

Man føler, man står der med hende.

Ja. Men herregud, hun var jo altså journalistuddannet, ikke? Så der lærer man den slags ting. Og det er lidt sjovt, hvis man sammenligner med det, som Palle Huld skrev senere. Han skrev jo som en rigtig god skoledreng, ikke? Han skrev god dansk stil. Hun skriver meget bedre, og det er, fordi jeg tror, hun har den dér journalistiske lære med sig. Men derfra og så til at kunne tage det her voldsomme billede ind, der skal der noget til, som jeg ikke rigtig ved, hvor hun har hentet.

Palle er kun afsted i 44 dage. Hun er afsted i et år. Og alligevel så er det Palle Hulds historie - måske også Tintin-vinklen - der bliver den berømte. Måske fordi han var dreng, og hun var pige.

Ja, måske, måske, ja.

Fortæl om, hvad var det Berlingske ville med hendes Jorden rundt-rejse?

Altså, de sad dér, som så mange andre gjorde efter Første Verdenskrig, og sagde, "Hvad skal vi nu? Altså, hvordan kommer vi videre?" Der var håbløshed over alt. Det var der. Verden var i opbrud, og alle institutionerne var i opbrud. Og så var der altså en eller anden kvik journalist, som fik den idé, at nu sender vi altså et ungt menneske verden rundt, fordi der må være håb et eller andet sted. Og så bliver der altså en ung kvinde ovenikøbet. Ideen er god nok, men det siges, at de er blevet hvisket i øret af spejderchefen, som hed Cay Lembcke, som var en flittig skribent til Berlingske. Han var - hvis jeg skal sige det på den måde - stærkt konservativ, og det var Berlingske Tidende jo også, så de passede godt sammen. Men han var altså også spejderchef. På det tids-

punkt havde man både et kvindekorp eller et pigekorp og et drengekorp. Men der var kun én chef, og det var altså Lembcke. Men han må så have givet dem den gode idé, at hvis det skal være en ung pige, en ung kvinde, så skal det være spejder, for det er den rette støbning. Spejderne var jo dem, der kunne bære håbet videre, fordi de blandt andet havde en stærk disciplin og en veludviklet vilje til at gøre godt.

Lotte, du har jo skrevet en bog om Estrid Ott. Og du har også skrevet om det her med den kontroversielle spejderchef Cay Lembcke, og at det måske var ham, der havde pegt på, at det skulle være Estrid Ott. Og nu vil jeg lige hive et citat frem, jeg har fundet i din bog - hvis du er okay med det. Fordi du citerer netop Lembcke for, at det var ham, der havde ideen om at sende Estrid ud i spejderuniform vel af mærke, fordi han mente, at hun var en repræsentant for det nye menneske: "Spejderne, mente han, skulle være frontkæmperne i krigen mod slaphed og dekadence - i hans øjne den største trussel mod det nationale fællesskab i 1920'erne." Så der var virkelig en mission med hende?

Uh ja da. Og mod antikommunisme, kunne de også have sagt. Men det er altså ikke tilfældet. Men det var der bestemt tænkt med. Det er helt sikkert. Det er lige midt under eller efter den russiske revolution. Det er jo blandt andet dens eftervirkninger, hun selv skildrer fra Vladivostok, hvor hun så siger, at her er det de hvide, der er fjenden, og ikke de røde længere. Blandt andet fordi de hvide var i overtal der. Men altså, det citat, som spejderchefen kom med, er helt tydeligt et antikommunistisk citat også.

Skulle hendes rejse bevise, at det her var den moderne pige? Fordi det var jo noget, hun allerede tidligt gerne ville fortælle: Altså at piger kan det samme som drenge.

Det har hun selv puttet ind, tror jeg. Altså helt sikkert. Hun har været henrykt for at få opfordringen. Og hun havde sikkert været dybt fornærmet, hvis man havde tilbudt det til en drengespejder. Men hun siger ja, som sagt, og det var tydeligt, at hun var godt opdraget igen. Altså, godt opdraget til, at kvinder er lige så meget værd som mænd. Så hun havde det i sig, i blodet om jeg så må sige. Men hun havde jo en mission også. Altså i samfundet og omgivelserne var patriarkalske påvirkninger og patriarkalske strukturer jo overalt, både i skolen og alle mulige andre steder. Og det kunne hun godt se, og det forsøgte hun at gøre noget ved.

Hvad sagde hendes familie?

Hun var ud af en kulturradikal familie. Der var ganske vist ingen far længere, men han var i den grad også kulturradikal, altså som sagt direktør på Politiken. Moren var forfatter og absolut moderne, om jeg så må sige. Hun var ikke særlig god til at passe sine børn. Men hun skrev bøger, og hun skrev litteratur. Hun skrev især dramatik, som blev opført rundt omkring i København og med stor succes, og hun var gode venner med Brandes. Brandes kunne lide det, hun skrev, så hun har været inde i varmen, hvad det kulturradikale angik. Det var sådan en familie, hun var en del af. Og altså, den omgangskreds, som hendes familie havde, det var jo brødrene Brandes, det var jo sådan nogle grønlandsfarere som Mylius-Erichsen og Knud Rasmussen. Herman Bang kom der også, og så var der Karin Michaëlis og hendes daværende mand Sophus Michaëlis, som var gudforældre til Estrid og til hendes søskende. Det var folk, der kom i det hjem dér.

Er det for romantisk at sidde og tænke, at hun som ung pige har siddet og lyttet til de historier, der blev fortalt over eftermiddagskaffen i hjemmet?

Ja, både og. Altså, hun tager afstand fra det resten af sit liv. Det gør hun faktisk.

Afstand fra hendes familie?

Hun tager afstand fra den kulturradikale tilgang. Altså, jeg ved ikke rigtig, hvor jeg skal placere hende politisk, selvom hun stemmer på Det Radikale Venstre, siger hun, resten af sit liv. Men jeg kan se, at hun bliver medlem af det parti, der hed Dansk Samling, omkring 1939. Og det stemmer hun også på i 1944, hvor det bliver opstillet til Folketinget eller går igennem til et folketingsvalg. Det var jo nationalkonservativt i hvert fald. Og hun skriver artikler i Dansk Samlings blad, og der skriver hun blandt andet om den misforståelse, som Brandesfløjen havde fået indført. Altså hun endte et andet sted end sine egne forældre, det er helt tydeligt. Og hun refererer direkte til de diskussioner, hun har kørt sit hjem som ung, som hun så synes har peget i en forkert retning.

Så ideologisk har hun måske ikke været enig. Men jeg tænker, at det her med udlængslen, nysgerrigheden - som vi kommer til at snakke om senere - rastløsheden. Hun skulle derud og mærke den. Du kalder din bog for "Vildfugl og Verdensborger" - at det var det,

hun blev. Hun skulle derud og mærke det. Er det noget, hun har hørt fra Mylius-Erichsen og Knud Rasmussens, store danske opdagelsesrejsende.

Muligvis. Hun refererer faktisk aldrig til det. Jeg har aldrig hørt eller set hende nævne det, men det er da klart, det må have virket. Men lige så meget tror jeg... Ja, hvorfra har hun haft det ellers? Det er svært at sige. Men hun læste meget, og hun var nysgerrig, evigt nysgerrig.

Og var vred over, at drengebøgerne var til drenge.

Ja, bestemt. Hun læste dem jo selv, selvfølgelig. Hvad skulle hun ellers læse? Der var jo ikke andet.

Nej, det er jo det. Hvad betød det dér mystiske - nu kalder jeg det mystiske - udtryk, altså hendes rejseprojekt Jorden rundt blev kaldt "Jorden rundt uden Hat."

Det betød simpelthen, at hun kunne rejse uden den dér spejderhat, som man havde på, når man var i fuld uniform. Den dér mærkelige hat med de dér fire buler. Men det betød vel egentlig også... Der ligger også det her i det: Det her var en moderne ung kvinde, ikke? Altså, en ung dame på det tidspunkt gik med hat. Og der er et sjovt billede af hende, da hun kommer hjem efter det her ene år, hvor hun kommer hjem med et eller andet Atlanterhavsdamper og lægger til i København og bliver modtaget - ikke af sin mor, for hun havde ikke tid - men af Karin Michaëlis. Og der er hun sådan en dame i spadseredragt med hat. Hun har altså ikke spejderuniform på på det tidspunkt. Men ellers var der altså, at det skulle være ukonventionelt, derfor uden hat, og så igen en spejder i uniform. Den er jo praktisk den dér ualmindeligt grimme uniform. Ja, altså med fire lommer, hvor hun kan have alting i, og et praktisk bælte, som man også kan bruge som våben. Så der var mange gode grunde til, at hun skulle rejse rundt i uniform. Men det var selvfølgelig også et ideologisk signal.

Og hun skulle også holde foredrag undervejs, så vidt jeg husker.

Ja, hun holdt foredrag på engelsk. Det synes jeg også er ret godt klaret. Altså, hun må være ret godt kørende, når hun dels var så velorienteret, som hun var, og dels var så sprogkyndig, som hun var, at hun som 20-årig kunne drage rundt og holde foredrag på

engelsk. De var muligvis skrevet i forvejen - det ved jeg ikke noget om. Men det lykkedes for hende, og hun havde succes med det.

Rejste hun alene? Altså rent praktisk. Hvordan kom hun fra sted til sted?

Ja, dybest set, det ved jeg ikke. Det ved jeg faktisk ikke. Det ser ud, som om - eller hun fremstiller det selvfølgelig, som om hun rejser alene. Det er en del af - hvad skal vi sige - den dér model. "Man kan godt rejse alene. Det er ikke farligt. Man kan rejse alene. Man kan sagtens gøre det, og det gør jeg." Altså, det var det, der lå i det, tror jeg. Men hun må jo have haft hjælp. Altså, der må have været folk, der planlagde, hvor hun skulle bo og den slags ting. Skaffede hende hotel, eller hvad det måtte være. Hun skulle jo ikke lægge planen selv. Den var lagt af Berlingeren i forvejen.

Og folk hun skal møde og holde foredrag for er formentlig også planlagt. Jeg kunne godt tænke mig, at du lige læser det her citat op igen, vi startede med, som peger hen på, at hun også kommer til USA. Så vi zigzagger lidt rundt i tiden. Det kan jeg kun lide. Det gør det levende. Men vi skal til USA på hendes lange jordomrejse.

Ja. USA var jo den første station, og hun brugte flere måneder der. Mange måneder der. Hun rejste rundt mange steder og holdt altså foredrag mange forskellige steder, tit om spejderbevægelsen, men også om at være ung i Danmark. Hun besøger for eksempel også - ikke Jack London, for han var død på det tidspunkt, men hans gård, hans farm, som lå i noget, der hed Månedalen. Og hun har en beskrivelse også af hans unge, meget muntre enke. Men foreløbig skriver hun sådan her: "Jack London var min helt. Hans bøger fik eventyrblodet til at rulle stærkere i mine årer." Hun må altså have læst hans bøger, kommer jeg i tanke om nu. "Hans skildringer tryllede hverdagslivet og hverdagsmennesket bort og skabte store, stærke mænd og kvinder, hvis liv var netop det, jeg higede efter at leve, og hvis eventyr drev mig ud i den store, vidunderlige verden for selv at flakke fra land til land på jagt efter eventyret, der stadig syntes at lege kispus med mig og altid var der, hvor jeg netop ikke var. Indtil jeg lærte at gribe det, at holde det fast og forstå det."

S hvordan greb hun det?

Man kan jo sige, at hun greb det med alle de bøger, hun skrev. Hun skrev 82, tror jeg nok, det var. 82 ungdomsbøger. Ej, nogle af dem er småbørnsbøger. Hun skriver om en elefant også, som hedder Bimbi. I øvrigt noget der stadig kan læses, så gode er de, synes jeg. Men hun skrev altså 84 bøger i alt. Det vil sige, hun har haft noget med en produktion. Og hun dør som 67-årig, ikke? Og begynder at skrive som 19-årig. I kan selv regne ud, hvor mange det er om året. Det er pænt mange. Jeg mener, at den måde, hun kunne holde eventyret fast på for sig selv, var ved at formulere det. Det vil sige skrive om det. Og så vælger hun så den model, der hedder, at jeg skriver til piger. Jeg skriver til store piger, helst store piger. Der var et begreb dengang, der hed pigebøger, og det var ret så forældet, hvordan de så ud. Det var altid sådan noget med en ung pige, der bliver sat i huset hos en ond direktørfamilie, og der er hun meget ulykkelig, indtil hun bliver reddet af en eller anden ungersvend, og så bliver de gift. Det ville hun ikke have med at gøre. Hun skriver bøger om piger, der klarer sig i en mandeverden. Der er altid en eller anden stærk far i hendes bøger, og der er aldrig nogen mødre. Mødrene er enten døde, eller også er de på et eller andet mærkeligt langtidshospital, eller også er de operasangerinder og altid på turné. Altså, hun lykkes med at skrive sine bøger om piger, der er i et univers, der kun består af mænd eller noget lignende. Det kunne også være andre stærke kvinder.

Mente hun, at man skulle opleve det selv? Mente hun, at hun skulle opleve verden og eventyret selv, før hun var i stand til at fortælle det videre og skrive om det?

Det ved jeg dybest set ikke. Altså, hun var jo selv så glad for den position, hun havde, og så tilpas med den, vil jeg sige. Så tilfreds med den, at jeg tror ikke, hun har forestillet sig, at man skulle lave pædagogik omkring det. "Sådan skal I andre også gøre." Men hun vidste godt, at når hun skrev de dér bøger, så fik hun læsere, og på den måde kunne hun påvirke. Altså, det har været den måde, hun tænkte, tænker jeg. Men hun har faktisk aldrig udtalt sig om det.

Hvad skete der i USA?

Ja, altså hun var der.... Hvordan er det nu? Hun bliver jo gift, faktisk ret ung, da hun kommer hjem fra den dér USA-rejse. Taler du om, da hun var derovre som korrespondent?

Nej, for der er jo to forskellige USA-rejser. Der er både opholdet med sin mand.

Ja, hun kommer til at bo der senere også.

Men jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad der sker på hendes jordomrejse i USA.

Nå ja, altså der sker mange ting. Hun rejser rundt mange forskellige steder og holder de dér foredrag. Hun oplever mange ting. Altså, hun er knap nok ankommet, så oplever hun sådan et slags hold-up. Der er noget med en bankrøver på flugt med to politifolk efter sig, som så bliver bremset i en svingdør. Det var noget, man ikke engang havde i København dengang. En svingdør til et stormagasin. Det overværer hun. Det får hun så skrevet ind i en af sine børnebøger senere. Det er lidt sjovt. Der får hun elefanten Bimbi, som er en tøjelefant, til at falde på den rigtige måde, så dens ører kommer i klemme, og på den måde får den bremset denne bankrøver. Men altså, hun oplever virkelig at se den her bankrøver blive bremset af en svingdør, som går i uorden.

God start på rejsen.

God start, ja. Og der er også forskellige andre begivenheder. Der er noget anarkist-halløj, lige efter hun er kommet, som hun også skriver hjem til Berlingeren om. Så der er drama nok allerede i New York, da hun lige var ankommet. Så har det nok været mindre dramatisk, da hun drog rundt fra farm til farm.

Men bare at komme fra lille Danmark til New York i 1920. Det må have været helt mind-blowing, tænker jeg, at komme i den dér skyskraber-by, ikke?

Jo, det har det været.

Lotte, i din bog har du - synes jeg - et fantastisk stærkt citat. Det er jo sådan, at Estrid skriver breve hjem til sin mor, tror jeg, det er, ikke? Til Olga Ott.

Jo.

Og hun skriver... Jeg har fundet et af dem i din bog, et brev hjem. Det er fra Hawaii. Og nu citerer jeg Estrid. Hun skriver: "Bølger med brænding, kanoer, friske ananas, figner,

appelsiner, bananer og druer, glade, sunde mennesker, livsglæde, blomster, fuglesang, digte til min ære i avisen. Har været rundt i lava, aske og svovldampe. Har kigget ind i the gate of Hell og svedet øjenbrynene af." Og så underskriver hun det med "Din datter Peter". Hvad går det ud på?

Ja, altså, der er ligesom to ting i det, du læser op, synes jeg. Altså hun havde også en poetisk åre. Det kan man jo høre. Men at hun underskriver sig "Din datter Peter," det er sådan en familiehistorie. Altså hun havde en storesøster, som var meget pigeagtig. Og så kommer Estrid, som skulle have været en dreng helt ifølge både hendes far og hendes mor. Og det bliver hun så ikke. Og så kommer der en lillebror to år efter. Så kommer der i øvrigt en lillebror endnu senere, men det er en anden historie. Det er da Olga Ott får et barn med Louis Levy. Men det snakker vi ikke om her. Men i hvert fald så skulle hun have været en dreng og bildte sig ind, at hun var en dreng, og hun konkurrerede altid med sin lillebror på alle mulige måder. Og når de legede, så sagde hun, "Jeg er faren. Eller også er det mig, der hedder Peter." Det blev de nødt til. De blev nødt til at kalde hende Peter. Det var altså ikke bare en joke, men næsten et alvor i familien eller en måde at lege familie på. Og så underskriver hun altså "Din datter Peter." Det er sødt, lidt sødt.

Men der er jo virkelig passion i det her, hun skriver. Det er, som om hun er lykkelig derude.

Ja, det tror jeg også, hun er. Jeg har en anden, hvis jeg må komme med den, et andet citat. Det kommer fra jordomrejsen. Altså, hun sejler jo hjem. Det gjorde hun selvfølgelig også derover, men altså hun sejler en anden vej hjem. Blandt andet kommer de via Island. Og der lægger de til, og der har hun en beskrivelse af det landskab, som er så mærkeligt og så anderledes. Igen, hvor jeg synes, hun får fat i sin egen poetiske åre. Så det vil jeg godt lige læse op.

"Jeg har gået i skyggelandet. Et landskab af stivnet lava, som har fået islændingene til at tro, at her boede huldrer. Man træffer ikke på huse og kirker og broer. Man klatrer op og op og kryber ind i mystiske grotter, hvor falke sidder på vagt i høje reder, og afgnavede ben fra deres rov ligger spredt i grottens bund. Jeg vandrede til svovlbjergene, de er guldrøde, og som store materiesår i siden sidder svovlpølene. Nogle gulbrune, hvælvede tuer, hvorfra der stiger dampe. Andre som gråt, kogende mudder, der sprøjter højt

til vejrs. Man kan ligefrem se, hvordan bjergene som kæmpe grusdynger er skudt op af jorden."

Meget malerisk.

Meget malerisk, ja. Altså, jeg må nok sige, at den der evne, som hun med garanti havde, eller næsten en lyrisk evne, den brugte hun ikke særlig meget af i sine pigebøger. Altså, der gør hun meget ud af, at det skal være oplysning. Altså, på den måde er hun pædagog, ikke? Altså, her skal vi lære noget om, hvordan man bygger en snehytte og får den til at holde, hvis man altså er på tur i Grønland sådan et par måneder ad gangen. Hvordan man lever med renerne uden at dø af sult. Alle den slags ting bliver beskrevet sådan, at vi næsten kan gøre det selv. Men den poetiske side gemmer hun måske snarere til et voksent forfatterskab, som er noget mindre optimistisk, end hendes børnebogsforfatterskab. Altså, hun havde set noget i det liv, hun havde haft eller havde. Og hun skriver nogle af de mere bitre erfaringer ind i sine voksenbøger.

For at skåne børnene.

Ja, selvfølgelig. Det kommer ikke børn ved sådan noget. I øvrigt havde hun jo en god forbindelse til sin gudmor Karin Michaëlis hele sit liv. Karin Michaëlis dør i 50'erne, og i hele det forløb er de i tæt forbindelse med breve og alt muligt andet og ser hinanden, når de altså er i samme land. Og Karin Michaëlis var jo også en stor forkæmper for en særlig form for pædagogik. Den delte hun med Estrid Ott. De var fuldstændigt enige om, hvad børn skulle kunne, og hvad de skulle lære, og hvordan de skulle lære det. Det synes jeg også er spændende, fordi den tanke ligger sådan set også bag hele hendes forfatterskab: Det handler ikke kun om piger, der skal blive lige så gode som drengene. Det handler også om, at børn skal have lov at lære at blive fri, også fri for voksnes herredømme i øvrigt.

Hun møder sin mand på skibet hjem.

Ja. Han var på vej hjem fra... Han havde været økomand og havde været plantagebestyrer eller noget lignende i Malaysia. Og de mødes altså på båden og bliver ret gode venner og bliver forlovede, da de kommer hjem, og bliver gift ret hurtigt efter. Jeg tror, hun syntes, der var eventyr i ham også. Det var der jo på en måde også - på det tids-

punkt i hvert fald. Han havde noget arv, og for det køber han - lige efter de er blevet gift, eller i forbindelse med, at de bliver gift - det, der hedder en herregård, altså en mindre gård, et mindre gods, i Finland. Finland var fremtiden på det tidspunkt i 1920'erne. De havde lige overstået en revolution, frigjort sig fra russerne, og det var et sted at tage hen. Det syntes hun også var interessant, så de tager op der sammen og prøver at drive et landbrug. Af grunde, som ikke står nogen steder - hun har aldrig skrevet om det, og der er heller ikke nogen breve, der tyder på, hvad der har været i vejen - må de opgive foretagendet deroppe efter bare et halvt år. De når lige at have hendes mor på besøg, og det er absolut ikke nogen god ide. Meget, meget mislykket besøg, som hun i øvrigt skriver en hel bog om bagefter. Men de drager altså derfra direkte til USA. Nu vil de prøve lykken et andet sted. De får ikke penge for den dér farm, eller for den dér herregård. Der er altså meget mystisk stadigvæk. Men de drager i hvert fald til USA, og så gør de det, som man gjorde. De køber en gammel bil, og så kører de rundt fra sted til sted og arbejder sig frem.

Han er amerikaner?

Nej, det er han ikke. Han har et meget mærkeligt navn, men hans mor var skotsk. Han hedder John Knox-Seith. Men det er altså morens skotske navn. Hans far var herredsfoged i Kalundborg.

Okay, så der er ikke nogen relation til USA?

Nej, det er der ikke. Men det er klart, at det navn har fulgt hende også. Hun kom til at hedde Fru Seith i mange år og skulle forklare det dér. Men de drager altså til USA og kører rundt der i 100 år, havde jeg nær sagt. I flere år i hvert fald. Indtil han får sig et rigtigt job på Long Island hos en eller anden rigmand, som havde et gods dér, som der skulle en bestyrer på. Der bliver John altså bestyrer, og så slår de sig ned der og bygger selv deres eget hus og får fire børn og bliver der i 7-8 år.

Var det det, hun havde regnet med, at hun skulle blive mor?

Nej, det kan man ikke sige. Men det blev hun så. Altså, tre piger og en dreng blev det til. Først Betty, så Joan, så Barbara og så John. John opkaldt efter faren. John-John hed

han også. Men de er der altså i alle de mange år. Men selvom hun fødte fire børn, så fik hun altså også skrevet 12-14 bøger og vandt to konkurrencer i Danmark samtidig.

Det lader til, hun har været sådan et lokomotiv.

Ja, eller rastløs, kan man også sige.

Jo, men virkelig produktiv, samtidig med at hun også har fire børn.

Jo, men hun har nok haft lidt hjælp, ikke? Hendes mand havde jo fuldtidsjob som bestyrer. Der er nogle billeder af ham på nogle sjove traktorer. Men ellers har hun haft noget hushjælp, det tror jeg. Hun hadede husarbejde, hun hadede madlavning. Hun hadede alt det dér. Hun var heller ikke særlig god til de små børn. Hvad jeg har af billeder derovre fra - jeg har en del fotos fra arvingerne - der er det altid ham, altså farmand, der er nede på knæ og tørrer næse på ungerne eller dikker dem, eller hvad man nu gør med børn, hvor hun står og ser på med armene i siden eller noget andet. Det var ikke hendes - skal vi sige - hendes store nummer.

Det var for stationært. Hun stod for stille.

Så kommer krisen i 1929, og så mister John sit job. Altså rigmanden går fallit og må sælge det hele og må så sige sin forvalter op. Så tager de til København - i øvrigt i anledning af endnu en pris, hun skulle have. Hun var allerede begyndt at få priser på et tidspunkt. Og så bliver hun så anmodet om at rejse til Grønland af Grønlandske Handel. På det tidspunkt var der vundet en retssag i Haag, hvor Knud Rasmussen havde været fortaler eller havde været vidne. Det handlede om, hvorvidt Norge eller Danmark skulle have eneret over Østgrønland. Og der vandt Danmark den sag i Haag, og det skulle så fejres, mente Grønlandske Handel. Så ville man sende en dansk familie derop, som skulle leve der et år primitivt. Det var jo perfekt. Her er en forfatter, der kan skrive i forvejen. Her er en mand, der er praktisk. Og så er der fire små børn. Det kan ikke være bedre. Så de drog afsted og var et år i nærheden af Ammassalik, som det hed dengang.

Og så kommer de hjem. Og en af de ting, jeg rigtig gerne vil høre noget om, det var deres Finlandsophold, fordi der var både samerne først...

Ja. De kommer hjem i 1933 fra Grønland, og så flytter de på landet i Nordsjælland oppe i nærheden af Vejby. De køber en lille gård deroppe, og så er det meningen, at hendes mand skal drive noget landbrug og sælge frugt til landlignerne om sommeren og den slags ting og grøntsager. Og så skal han have lidt rideskole og den slags ting. Det kommer aldrig rigtig i gang. Og hun farer jo verden rundt hele tiden, og så holder hun foredrag, så hun er sjældent hjemme. Det er så ham, der passer børnene. Men så sker der jo ting og sager i verden der i slutningen af 30'erne. Det skete jo allerede tidligere, sådan set, men det bliver helt tydeligt i Skandinavien i 1939, hvor den finske Vinterkrig indledes. Det vil sige da russerne går ind i Finland for at få et landområde for at beskytte sig mod Hitler, som var på vej op gennem Polen mod Leningrad. Jeg tror, han stod 30 kilometer fra Leningrad. Så det var ret vigtigt for russerne at få det stykke land. Og det ville Finland ikke af med, og derfor bliver det Vinterkrig.

De var nok bange for, at de aldrig fik det tilbage igen.

Ja, det har sikkert også været rigtigt. Men ikke desto mindre så udbryder den krig, der hedder Vinterkrigen, som jo var en krig kommunismen mod os andre. Det var sådan, den blev opfattet overalt. Alle aviser dækkede det vildt meget. Altså, der var bevægelser og foreninger og forsamlinger i Danmark på forsiden af alle aviserne hver eneste dag om pengeindsamlinger til de stakkels finner, om folk, der gik derop frivilligt og drog i krig deroppe. Masser gjorde det - og folk af alle mulige slags, om jeg så må sige. Folk, der siden kunne blive modstandsfolk, men også folk, der blev nazister. Alle typer drog derop, for nu ville de i krig mod de dér russere.

Tusinde danskere tager derop som frivillige - eller mere, måske?

Altså, Politiken ville gerne have det dækket reportagemæssigt, så de fik Estrid Ott til at rejse derop, og det sagde hun bestemt ikke nej til. Hun drog gerne derop. Og så var hendes forslag, at det skulle skildres fra en kvindevinkel. Det vil sige, hun ville gå hen og kigge på den dér særlige type, den særlige del af hæren, som finnerne havde, og som de allerede havde etableret forrige århundrede, mens de var under svensk herredømme: Lottekorpset, som det hedder. Den historie hører sammen med en af klassikerne i finsk litteratur. Men der er altså et helt korps, som er paramilitært, som består af kvinder. Og det er klart, at de skal tage sig af alle kvindetingene. De skal lave mad til

soldaterne, og de skal passe dem og pleje dem, når de bliver syge eller er blevet ramt af et eller andet. Men de er altså lige så velansete som de soldater, som drager rundt.

Og Lotte, inden vi kommer til Finland, inden vi skal høre mere om Lotta Svärd-bevægelsen, så har jeg fundet lyd. Og vi skal høre noget lyd, som på en eller anden måde kan sætte os i stemning, som vi kommer op til Finland. Det er et nummer, som hedder Mannerheimin Linjalla. Det er en finsk sang fra krigen. Mannerheim-linjen var jo en forsvarslinje...

Han er helten fra frihedskrigen i 1919.

Ja, og den her linje, der bliver sunget om nu her, var sådan en forsvarslinje i det østlige Finland i Karelen, som Sovjet så stjal, som du netop nævnte. Og den var opkaldt efter marskallen og den senere præsident Carl Gustaf Emil Mannerheim. Og i den her sang, vi skal høre en bid af, der nævnes netop også Lotta Svärd-bevægelsen, som hun jo også skrev flere bøger om.

Det er Runeberg, der har skrevet om Lotta Svärd. Hun er netop sådan en soldaterhustru, der følger med sin mand og ikke bare vil blive hjemme.

Ja. Og så bare lige en kort krølle på den: For jeg er jo gift med en kvinde, som er halvt finsk, og hendes mormor var med i Lotta Svärd-bevægelsen, og min kære svigermor har stadigvæk den her karakteristiske Lotta-dragt derhjemme. Det er bare lige sådan en anekdote. Ha ha.

Jeg tror, at alle kvinder var medlem af det dér lottekorps.

I hvert fald alle de unge kvinder var med.

Ja, ja. I hvert fald alle de borgerlige, for der var stadigvæk nogle kommunister tilbage også i Finland.

Lad os høre musikken.

Krigen blev og bliver jo også stadigvæk ret omtalt i sådan heroiske og maleriske beretninger om de her - primært mændene, tænker jeg - de her kendte skiløbere, finske militærfolk i deres hvide dragter, som var kamoufleret i sneen og kunne overrumple og nedlægge den langt større og stærkere russiske hær. Og den historie har vi hørt. Men hvad var det, Estrid ville med kvinderne? Hun var jo oppe for at besøge kvinderne, så vidt jeg kan forstå.

Jamen, hun ville jo ligesom se krigen fra en kvindes synsvinkel. Så hun drager rundt til de forskellige lejre, hvor lotterne holdt til, og beskriver det.

Hvad fandt hun?

Hun finder en form for heroisme, det må jeg nok sige. Det gør hun. Men hun ville også finde den - sådan vil jeg sige. Hvis der er nogen, der er kede af det, eller nogen, der er triste, eller nogen, der er bange, så tror jeg nok, hun helst overså det eller lod være med at skrive det i hvert fald. Så hun var i den grad med på den dækning af den finske vinterkrig som en frihedskrig og som en krig, som var de hvide mod de røde. Fuldstændig som det havde heddet under borgerkrigen i 1919. Der var det de hvide mod de røde, og det var de hvide, der vandt. Mannerheim var hvid. Men den dér struktur fortsætter jo. Der blev jo ved med at være kommunister i det land, og de blev ved med at være fjenden, uanset om de sympatiserede med det, de fandt på i Sovjet.

Du skriver i din bog, at Estrid ønskede at hædre eller dokumentere de her kvinder, der ofrede sig i ubemærkethed.

Ja.

Blev det et skift i hendes forfatterskab, at hun pludselig skulle skrive voksenbøger, og at hun pludselig skulle skrive om noget, der var i gåseøjne meget mere alvorligt, end hun havde gjort tidligere?

Ja, det synes jeg. Jeg har virkelig undret mig meget, jo mere jeg læste... Altså, hun skriver den dér ene voksenbog, der hedder "Med Lotterne Bag Fronten" - bag fronten, ikke ved fronten. Og så skriver hun hele fire pigebøger om en ung pige, som er smålotte, som det hedder - det vil sige sådan et yngre medlem af det der lottekorps - og hendes

udvikling i løbet af de dér år, som krigen varede. Der kommer jo en krig til bagefter også.

Det, de kalder fortsættelseskrigen.

Ja. Og den er lidt sværere at beskrive, og hun rører heller ikke ved den. For det er jo der, hvor Finland går sammen med Nazityskland. Så det er klart, at den rører man ikke ved sådan uden videre i hvert fald.

Finnerne ville tage det tabte land tilbage.

Der tav hun stille, og det var vist nok meget godt. Men jeg mener virkelig, at det, at hun begynder at skildre kvinder som ofre og i stand til at træde tilbage for de dér mænd, som jo var de ægte krigere - det er nyt. Og jeg har undret mig meget over det og prøvet at finde en grund til det. Og jeg kan ikke finde anden grund til det, at det var ikke særlig usædvanligt, at kvinder, som ellers havde optrådt eller ytret sig som feminister - eller hvad vi nu skal kalde det på det tidspunkt - ikke slog om, men vendte sig mod den dér form for kvindelighed i de år.

Men flugter det ikke meget godt med det, hun ville? Altså sådan som jeg forstår hende, så ville hun skrive... Hun havde læst de her drengébøger som ung, og det kunne simpelthen ikke passe, at det kun var til drenge. Der måtte også være nogle piger i de her bøger, der kunne inspirere unge piger til at forstå det at være moderne pige på det her tidspunkt på en anden måde. Flugter det ikke meget godt med, at hun var oppe at fortælle om, at kvinder også kan være heroiske, at de også kan være med ved fronten - måske ikke med våben, men at bidrage på en anden måde? Jeg tænker, det flugter meget godt med hendes mission om at fortælle, at kvinderne...

Jamen, det er jo trods alt kun en fase i forfatterskabet. Hun vender sig væk fra det igen. Det gør hun virkelig. Altså, jeg vil ikke sige, at hun glemmer det... Jo, det vil jeg kalde det, fordi forfatterskabet glemmer det. Men hvad hun har gjort oppe i sit eget hoved, ved jeg selvfølgelig ikke. Men det er altså ligesom et bestemt sted i forfatterskabet, som foregår fra slutningen af 30'erne 1945. Efter '45, hvor der blev fred, eller hvad vi nu skal kalde det - hvor krigene holdt op, i hvert fald - har hun en lille pause. Hun begynder at skrive drengébøger i den periode. Sjovt nok. Hun skriver en række seriebøger om en

dreng, som også rejser over hele verden. Men de er sådan lidt i samme stil, som det alle andre skrev drengebøger om. Og derefter begynder hun at skrive pigebøger igen. Der har hun så fundet en anden kvindetype end enten de der drengepiger, der kan bygge snehytter og skyde rener og sådan noget. Det er kunstneren, hun vælger. Hun får blikket for en særlig kvindetype, kunstneren, som også vil ud i verden, og som er modig og nysgerrig og alt det, som de andre også havde, men som ikke hele tiden behøver at sammenligne sig med mænd. Hun er i egen ret så at sige, fordi hun er kunstner.

Men hun har jo et fantastisk stærkt, synes jeg, citat fra Finland. Nu citerer jeg hende, men det er noget, du har fundet i bogen, hvor hun skriver om de her finske kvinder, som ofrer sig i ubemærkethed. Estrid Ott skriver:

"Var det ikke netop meningen med menneskene, at de skulle være rede til at ofre sig for noget, der var større end livet? Når det engang bliver vores tur: Jeg tror, at kvinderne vil overraske med deres mod og forsagelse. Jeg tror, de vil yde langt mere, end man forventer af dem, for at ofre ligger i kvindernes natur."

Ja. Men det er lige den der med at ofre, der ligger i kvindernes natur, det er det nye. Det ville hun aldrig have kunnet sige, hverken før eller efter. Og det er dér, jeg har været mystificeret - det kan man roligt kalde det - og har prøvet at finde ud af, hvad det er, det handler om, ikke? Og der er som sagt nogle paralleller både i Tyskland, både blandt kommunistiske kvinder og gamle feminister og sådan noget, og også i Danmark. Andre forfattertyper fra den dér periode gør noget lignende og forlader det igen.

Det er også i disse år, hun bliver optaget i Eventyrernes Klub. Jeg kan ikke præcis huske, hvornår hun bliver optaget. Men der bliver jo optaget næsten 90 medlemmer i de første tre år efter 1938. Og hun er en af dem.

Ja, det er i 30'erne, hun bliver optaget, er det ikke?

Jo, det må være i slutning af 30'erne, formentlig i '39 eller '40, at hun bliver optaget som medlem nummer 30, og er kun én kvinde af 7, der er med i Eventyrernes Klub. Og det har du også skrevet om.

Ja, jeg skrev et eller andet til Weekendavisen engang. "Alene med herrerne." Jeg syntes, det var så morsomt, altså. Jeg syntes, det var så morsomt, dels at Eventyrernes

Klub i dag kun vil optage mænd, og så har de så det, de kalder De Kvindelige Eventyrernes Klub. Det var meget sødt, synes jeg.

Det er kvinderne selv, der kalder sig det.

Ja, okay. Ha ha. Men jeg har altid syntes, det var morsomt med den dér opdeling, og det var derfor, jeg fandt på at lave den artikel og gik lidt i dybden med det og fandt så ud af, hvordan det gik til, det dér med, at man fandt ud af, at man ikke ville have kvinder med længere. Det er jo hele denne her historie om, at dengang havde man damerne med til middagene, ikke? Altså, det vil sige også konerne. Og så var det noget med, at jeg tror Peter Freuchen, som selvfølgelig var medlem af Eventyrernes Klub, han havde vist en meget intrigant kone på det tidspunkt. Han havde haft et par stykker, ikke? Men han havde i hvert fald én, som var med, og som altid lavede ballade. Og så en anden grønlandsfarer, jeg tror, det var Gitz-Johansen, som ved en middag slår i bordet og siger, "Nu vil jeg kraftedeme ikke have de kællinger med længere!" Og så laver man en regel. Det bliver der så sagt ja til af alle de andre mænd. Og så bliver der lavet en regel om, at der ikke kan optages kvinder. Men hvad med de kvinder, der var medlem allerede? Og der var så to. Altså Freuchens kone røg ud. Hun var ikke medlem, hun var bare kone.

Nej, hun var en af stifterne.

Var hun det?

Ja, hun var medlem et eller to.

Okay. Jeg ved ikke, hvordan de fik hende værtet ud, dybest set, men der må have været en eller anden særlig regel for det.

Nej, jeg kan heller ikke huske, om hun blev. Men altså, de syv, der var medlem dengang, fik også lov til at blive der, indtil de ikke levede længere.

Nå, men så døde hun af det, havde jeg nær sagt. Ha ha. Men i hvert fald var der i hvert fald to, som blev hængende, og de fik lov til at blive der, til de gik væk af naturlige årsager. Og den ene var Estrid Ott. Og hun dør jo altså i '67, så så længe fik hun lov til at

blive. Og den anden var Estrid Bannister, kendt fra Jørgen-Frantz Jacobsens roman "Barbara." Det er hende, der er Barbara.

Kæmpe roman.

Ja, hun var jo desuden en stor eventyrerske og alt mulig andet. Hun bliver... Hvor gammel blev hun egentlig?

Og utroligt smuk...

Ja, flot kvinde! Jeg har nogle billeder af hende. Hun var virkelig flot. Men hun bliver jo hængende. Blev hun 97 eller sådan noget lignende?

Ja, det tror jeg passer.

Så der måtte de jo trækkes med hende. Men jeg tror nok, hun fandt ud af en måde at omgås alle de mange mænd.

De havde jo et øgenavn, de to. Det var jo Estrid Bannister og Estrid Ott, og det var "the good one" og "the odd one."

Ja, og hvem var "the odd one"?

Jeg levede jo ikke dengang, så jeg undrer mig lidt over, hvorfor vores hovedperson i dag, Estrid Ott, blev kaldt "the odd one." Og du har også, Lotte, sagt, at hun nok ikke var helt let at være sammen med.

Nej, jeg tror, hun var let at komme op at skændes med. Det tror jeg. Altså, hun var en rastløs person. Og hun var sjældent sådan én, der satte sig ned og faldt til ro med en bog eller noget andet eller små børn for den sags skyld. Hun var rastløs, og jeg tror også, at hun har været besværlig at omgås. Det er der meget, der tyder på.

Det kendetegner jo mange af de her folk, vi har haft med i den her serie efterhånden. Altså, man havde sin egen vej - my way or the highway - og man brændte en masse folk omkring sig. Var det sådan med Ott?

Det synes jeg, og det er også derfor, jeg kalder hende en vildfugl. Altså, hun drager ud på de områder, hvor man ikke har været før, og hvor hun i hvert fald ikke har været før, og tør det.

Få kvinder har været før.

Ja. Og jeg mener, at der må være en bagside af den dér evne eller den dér lyst eller den dér drift. Og det er vel det, at man ikke kan finde ro. Og når man ikke kan finde ro, er man som regel også besværlig at omgås. Altså, det citat fra Jack Londons farm - det jeg begyndte med, og som vi gentog, tror jeg - der siger hun jo også noget med, det dér med hele tiden at være på jagt efter eventyret, og det var altid væk, når hun kom frem til det sted, hvor hun troede det var - indtil hun altså fandt en måde at håndtere det på. Og det var ved at skrive. Hvis hun ikke kunne skrive, så blev hun virkelig rastløs. Og det er der jo mange forfattere, der oplever. Men i hendes tilfælde var det endnu tydeligere. Og der var perioder, hvor hun ikke kunne skrive af forskellige grunde. Og det var ikke godt.

Jeg tror, vi kan nå at få nogle historier med fra samerne. Jeg har sådan en kæmpestor kærlighed til det nordlige Skandinavien og også til samerne. Og hun er deroppe - jeg troede, det var før Vinterkrigen, men det er det ikke. Det er først senere?

Hun er deroppe i 30'erne, altså før Vinterkrigen, men hun er også deroppe senere.

Kan du fortælle noget om hendes rejser deroppe?

Altså, hun var jo meget fascineret af det her arktiske. Jo koldere, jo bedre. Hun har et citat, hun skriver foran i en af sine bøger. Det er et Johannes V. Jensen citat: "De levedygtigste går nordvejen." Altså, hun dyrker simpelthen det nordiske menneske. Og jo koldere, jo bedre, om jeg så må sige. Derfor drager hun også helt op i Finnmarken og rejser rundt med samerne og bor i deres telte og lærer noget om rensdyr og om at leve på den der måde. Og det skriver hun bøger om. Selvfølgelig igen bøger til piger. Det vil sige, at hun finder en pigehovedperson, som hun lader være hovedperson i denne her rejse, og som så oplever alt det, hun selv har oplevet, eller lærer det, hun altid selv har lært. For hun lærte jo også af det. Hun lærte, hvordan man havde med rensdyr at gøre.

Men også hvis hun var gammel spejder.

Ja, det er en del af det.

Jeg tænker, at den her spejderbevægelse - som vi egentlig ikke har fået talt så meget om. Men hun må have haft en masse kundskaber. Og hvor brug man dem? Bruger man dem i en togvogn gennem USA, eller gør man det sammen med rensdyrnomaderne? Måske det sidste.

Ja, det er fuldstændig rigtigt. Bag det hele ligger den dér spejdertænkning: At man skal kunne overleve på ingenting hvor som helst, Og at man skal kunne finde ud af, hvor er nord, hvor er syd, hvor er øst, hvor er vest. Alt det dér har man lært, når man er spejder. Og det videreudvikler hun, synes jeg, ved at hun gør verden større og større og større. Det kan jeg godt lide.

Palle Huld var jo også spejder.

Ja, det var han vist. Var de ikke alle sammen det, hvis de bare var lidt sjove?

Jo, men den må da have kunnet noget, den spejderbevægelse. Ikke fordi den ikke kan det i dag, for der er jo masser af seje spejdere.

Det kunne den også. Den tilbød jo de der unge mennesker og måske især pigerne fri-luftsliv. Ud, oplev noget, lær noget, brug verden, kan man sige.

Kan vi kan vi lære det videre i dag? Kan vi bruge Estrids historier i dag? Du sagde, at flere af hendes bøger var nogle, man burde læse i dag?

Nej, det har jeg ikke sagt. Det tror jeg heller ikke, jeg mener.

At hun var værd at læse.

Altså, jeg synes, hun er værd at læse ud fra den der pædagogiske vinkel og den der vinkel på tidlig feminisme, som jeg har lagt ned over hende. Men jeg mener virkelig ikke, at hun kan læses i dag af almindelige unge piger. Nej tak, ville de sige med det samme.

Altså, hun dør jo som forfatter, før hun dør - så at sige - og det kom med ungdomsoprøret og med de bibliotekarer, som jo pludselig ville have en bestemt slags bøger. Altså alle bibliotekarerne rundt omkring på ungdomsbibliotekerne og skolebibliotekerne d for-kaster hendes bøger. Og det har til dels med den dér spejdertænkning at gøre. Det synes man jo var temmelig reaktionært i 1968. Derfor. Men nogle af hendes bøger kan læses endnu. Småbørnsbøgerne, Bimbi-bøgerne, de er vidunderlige! Klassikere, vil jeg mene. Der har hun fat i noget af det samme, men hun behøver ikke putte så meget pædagogik i.

Hun fastholder en stærk fascination til ham her Cay Lembcke, som er stifteren af spejderbevægelsen, lederen af den.

Ja, han var jo spejderchef, det er rigtigt nok.

Han bliver jo kontroversiel.

Ja, det kan man roligt sige. Han bliver nazist. Og er det ikke også ham, der starter partiet? Det tror jeg egentlig. DNSAP. Men han blev ved med at være en skikkelse, hun synes var interessant.

Hvorfor tager hun så ikke afstand til det?

Det må du nok spørge mig om. Hun var jo ikke fordomsfuld, og jeg tror, hun syntes, han var sjov. Det var han også. Han var monokel-bærende og havde skæg og gode replikker, kunne jeg tænke mig. Så hun dyrkede ham lidt, ikke? Men ikke noget med at blive medlem af noget parti. Hun bliver jo selv modstandskvinde. Men jeg tror, hun syntes, han var et flot stykke mandfolk også.

Det var måske det, der handlede om. Ha ha.

Måske, ja. Han var en ældre herre på det tidspunkt, men alligevel ja.

Lotte, jeg vil bare sige tusind tak, fordi du kom i studiet i dag. Hvor var det nogle fine og gode historier, du havde med. Tusind tak for det.

Tusind tak for æren.

Den Yderste Grænse er produceret af Kontoret Juhl og Brunse for Nationalmuseet og Radio Loud med Bjørn van Overrim bag lyden. En særlig tak til Bent Jensens og Arktisk Institut, De Kvindelige Eventyrernes Klub, David Hoffman, Discovery Channel og National Geographic. Find serien på vorestid.dk eller dér, hvor du normalt finder dine podcasts.